

ΑΚ 455 επ., 1247 επ. – ν.δ. 17.7/13.8.1923 άρθρα 39, 44

Αποτελέσματα της ενεχυρίασεως απαιτήσεως, ιδίως με το ν.δ. του 1923

Η ενεχυρίαση απαιτήσεως με το ν.δ. του 1923 συνεπάγεται όχι απλή επιβάρυνση αυτής, όπως η συνήθης ενεχυρίαση απαιτήσεως, αλλά την εκχώρησή της προς τον ενεχυρούχο πιστωτή, ο οποίος γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της απαιτήσεως, δικαιούμενος, ως εκ τούτου, να την εισπράξει. Με την επίδοση αντίγραφου της συμβάσεως ενεχυρίασεως στον τρίτο (οφειλέτη) αποκόπτεται κάθε δεσμός του τρίτου με τον εκχωρητή, ο οποίος αποξενώνεται και δεν μπορεί να αναμιχθεί με οποιονδήποτε τρόπο στην απαίτηση, αποκλειστικός δικαιούχος της οποίας είναι πλέον ο εκδοχέας.

ΣτΕ 179/2014

(Σύμβουλοι: Μ. Καραμανώφ, Β. Ραφτοπούλου, Α. Χλαμπέα. Πάρεδροι: Τ. Βαρουφάκη, Κ. Μαρίνου – εισηγήτρια)

Επειδή, το ν.δ. της 17.7/13.8.1923 «Περί ειδικών διατάξεων επί ανωνύμων εταιρειών» (ΦΕΚ Α΄ 224), οι εν συνεχεία παρατιθέμενες διατάξεις του οποίου διατηρήθηκαν σε ισχύ με το άρθρο 41 παρ. 1 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα και η εφαρμογή του οποίου επεκτάθηκε στις τράπεζες με το άρθρο 26 παρ. 9 του ν. 2076/1992 (ΦΕΚ Α΄ 130), ορίζει τα εξής : Άρθρο 35 «Αι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου εφαρμόζονται οσάκις εταιρεία (πιστώτρια) λαμβάνει ενέχυρον ... απαιτήσιν α) λόγω δανείου, είτε απλού, είτε επ' ανοικτώ λογαριασμού, β) ...». Άρθρο 36 παρ. 1 «Προς σύστασιν του ενέχυρου απαιτείται σύμβασις ενεχυρίασεως ...». Άρθρο 39 «1. Εάν αντικείμενον της ενεχυρίασεως είναι απαιτήσις ονομαστική του οφειλέτου κατά τρίτου, η ενεχυρίασις συνεπάγεται εκχώρησιν της απαιτήσεως υπό του οφειλέτου προς την πιστώτριαν. 2. Αντίγραφον της συμβάσεως ενεχυρίασεως επιδίδεται τω τρίτω. 3. Από της επιδόσεως θεωρείται η πιστώτρια, ως νεμομένη την απαιτήσιν». Άρθρο 44 «Εάν αντικείμενον της ενεχυρίασεως είναι απαιτήσις, η πιστώτρια δικαιούται ίνα εισπράξη την απαιτήσιν ως εκδοχέυς, το δε μετά την εξόφλησιν υπόλοιπον αποδίδει τω οφειλέτη». Με τις ανωτέρω διατάξεις εισήχθη, ως προς την ενεχυρίαση ονομαστικών απαιτήσεων προς εξασφάλιση απαιτήσεων ανωνύμων εταιρειών από δάνειο, απλό ή με

ανοικτό λογαριασμό, εξαιρετικό δίκαιο και, ως εκ τούτου, οι περί ενεχύρου διατάξεις του Αστικού Κώδικα εφαρμόζονται μόνον συμπληρωματικώς για ζητήματα μη ρυθμιζόμενα από τις ανωτέρω ειδικές διατάξεις.

Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, η ενεχυρίαση απαιτήσεως συνεπάγεται όχι απλή επιβάρυνση αυτής, όπως η συνήθης ενεχυρίαση απαιτήσεως, αλλά την εκχώρησή της προς τον ενεχυρούχο πιστωτή, ο οποίος γίνεται πραγματικός και μοναδικός δικαιούχος της απαιτήσεως, δικαιούμενος, ως εκ τούτου, να την εισπράξει. Η εκχώρηση συντελείται όταν αντίγραφο της συμβάσεως ενεχυριάσεως επιδίδεται στον τρίτο (οφειλέτη), μετά δε την αναγγελία αυτή αποκόπτεται κάθε δεσμός του τρίτου (οφειλέτη) με τον εκχωρητή, ο οποίος αποξενώνεται και δεν μπορεί να αναμιχθεί με οποιονδήποτε τρόπο στην απαίτηση, αποκλειστικός δικαιούχος της οποίας είναι πλέον ο εκδοχέας (βλ. Α.Π. 1991/2007, 1471/2000, 1048/1998, 108/1997).

Επειδή ... στην περίπτωση εκχωρηθείσης, κατά τις διατάξεις του ν.δ/τος της 17.7/13.8.1923, απαιτήσεως κατά νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου απαιτείτο η προσκόμιση, για την εξόφλησή της, αποδεικτικού φορολογικής ενημερότητας μόνον του εκδοχέως, στον οποίο ανήκε πλέον, κατά τις εν λόγω διατάξεις, η απαίτηση, και όχι και του εκχωρητή, ο οποίος, κατά τις διατάξεις αυτές, είχε πλήρως αποξενωθεί από την απαίτηση. Εξ αυτού συνάγεται ότι, κατά την έννοια των παρατιθεμένων στην προηγούμενη σκέψη διατάξεων, όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο για την προκειμένη υπόθεση χρόνο, νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου δεν μπορούσε να εξοφλήσει απαίτηση κατ' αυτού, η οποία είχε εκχωρηθεί από τον δανειστή σε τρίτον κατά το ν.δ. της 17.7/13.8.1923, μόνον αν είχε οφειλές προς το Δημόσιο ο εν λόγω τρίτος (εκδοχέας), εφόσον αποδεικτικό φορολογικής ενημερότητας μόνον ως προς αυτόν έπρεπε να προσκομισθεί, και δεν είχε, κατά νόμο, σημασία αν οφειλές προς το Δημόσιο είχε ο αρχικός δανειστής (εκχωρητής).

Ενόψει τούτου, το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου δεν μπορούσε να αρνηθεί στον εκδοχέα την εξόφληση εκχωρηθείσης σ' αυτόν απαιτήσεως, για το λόγο ότι ο εκχωρητής αυτήν είχε χρέη προς το Δημόσιο, ούτε να καταβάλει απ' ευθείας στο Δημόσιο ολόκληρη την εκχωρηθείσα

απαίτηση ή τμήμα αυτής προς εξόφληση οφειλών του εκχωρητή προς το Δημόσιο. Τούτο προεβλέφθη για πρώτη φορά με το ν. 3943/2011 (ΦΕΚ Α' 66), με το άρθρο 28 παρ. 2 του οποίου προστέθηκε παράγραφος 9 στο προαναφερθέν άρθρο 26 του ν. 1882/1990, η οποία ορίζει τα εξής : «Για την καταβολή των εκχωρημένων χρηματικών απαιτήσεων κατά των φορέων που προβλέπονται στην παράγραφο 1 ... το αποδεικτικό ενημερότητας προσκομίζεται τόσο από τον εκχωρητή ή ενεχυράσαντα, όσο και από τον εκδοχέα ή ενεχυρούχο δανειστή. ... Αν δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις χορήγησής του, λόγω οφειλών, τα προς είσπραξη χρήματα αποδίδονται στο Δημόσιο μέχρι το ύψος της βεβαιωμένης οφειλής κατά το χρόνο της απόδοσης αυτών».

Συνεπώς, κατά το ισχύον κατά τον κρίσιμο για την προκειμένη υπόθεση χρόνο, καθεστώς, αν το νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου κατέβαλε το ποσό της εκχωρηθείσης απαιτήσεως στο Δημόσιο, προς εξόφληση οφειλών του δανειστή (εκχωρητή) προς αυτό, δεν απαλλασσόταν από την υποχρέωση που υπείχε, κατά το ν.δ. της 17.7/13.8.1923, έναντι του εκδοχέως της απαιτήσεως, αλλά όφειλε να καταβάλει το ποσό της απαιτήσεως και στον εκδοχέα.